

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขนั้นปรากฏว่าระบบการเมืองของไทยนั้นยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรกล่าวคือหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้วนั้นระบบการเมืองยังคงอยู่ในสภาพของระบบอุปถัมภ์ค้ำชูซึ่งอยู่คู่กับสังคมไทยมานานอีกทั้งยังมีการปฏิบัติและรัฐประหารกันอยู่เนื่องๆทั้งการปฏิบัติโดยคณะทหารและรวมถึงการปฏิบัติตัวเองจนมีผู้กล่าวว่าระบบการเมืองของไทยนั้นเป็นวงจรอุบาทว์วันนี้คือการผลักดันเข้ามาใช้อำนาจและร่วมกันดักดวงผลประโยชน์

แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นประจำในประวัติศาสตร์การเมืองไทยนั้นคือประวัติศาสตร์แห่งการใช้ความรุนแรงทั้งที่ปรากฏออกมาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและหรือบุคคลที่อยู่ในการให้การดูแลของรัฐสิ่งที่ตามมาภายหลังความรุนแรงคือความสูญเสียอันไม่อาจประเมินได้และยังส่งผลร้ายที่ตามมาคือสูญเสียระบบการปกครองไปในที่สุด

จากสภาพของสังคมไทยในอดีตดังกล่าวนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นสภาพที่ฝ่ายบริหารมุ่งเน้นที่จะรักษาอำนาจของตนไว้อย่างเต็มที่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยเหตุนี้เองฝ่ายบริหารในอดีตจึงได้สถาปนารูปแบบการปกครองที่ละเมิดต่อหลักนิติรัฐขึ้น เพื่อทำการรักษาอำนาจของกลุ่มตนเองไว้โดยตรงนี้เองที่ถือว่าเป็นความน่าอับอายในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีหลักนิติรัฐเป็นหัวใจสำคัญเพราะฝ่ายรัฐเองนั้นมุ่งที่จะใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตโดยไม่ถือกฎวิธีทางจึงทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นถูกระทบและไม่ได้รับการเยียวยาโดยเฉพาะการปกครองในยุคเผด็จการ

ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้อาจเกิดขึ้นเพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่มีลักษณะเน้นไปทางการใช้อำนาจเหนือโดยเห็นได้จากวัฒนธรรมทางการเมืองดังต่อไปนี้

1. ระบบศักดินา คือ การนำที่ดินมาใช้กำหนดยศถาบรรดาศักดิ์และสิทธิหน้าที่ของบุคคลในสังคม ซึ่งระบบนี้ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้น โดยชนชั้นปกครองมักอาศัย

อำนาจแสวงหาผลประโยชน์กับผู้อยู่ใต้การปกครอง จึงทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองเสียเปรียบ ดังนั้น ผลที่ตามมาของระบบศักดินา คือการยกย่องชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย ซึ่งเป็นการทำให้เกิดกาเหี้ยมร้าย ความเสมอภาคในสังคมและสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตามสิทธิเสรีภาพนั้นจะยังคงมีอยู่ อย่างเต็มที่ในชนชั้นของผู้ปกครอง แต่สำหรับประชาชนที่อยู่ใต้การปกครองจะไม่ได้มีส่วนร่วม ในทางการเมืองการปกครองเลย เพราะเป็นเรื่องของผู้ปกครองเท่านั้น และการที่ประเทศจะพัฒนา ไปได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองว่าผู้ปกครองนั้นเป็นคนดีหรือไม่ที่จะปกครองประเทศด้วยความสุจริต และเป็นธรรมกับประชาชนในประเทศของตน

2. ระบบอุปถัมภ์ค้ำชู เป็นความสัมพันธ์ของสังคมไทยภายใต้ระบบเจ้าขุนมูลนาย กับผู้อยู่ใต้การปกครอง โดยเมื่อผู้อยู่ใต้ปกครองหารายได้มาแล้ว ก็จะนำมาส่งส่วยให้แก่เจ้านายของตน ในขณะที่เจ้านายก็จะเป็นผู้ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือดูแลและเป็นผู้รับข้อพิพาทให้กับผู้อยู่ใต้ปกครองของตนเช่นกันซึ่งเป็นระบบที่มีความพึ่งพาอาศัยกันระหว่างบุคคลสองฐานะ ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของลักษณะการเห็นแก่พวกพ้องของตนเท่านั้น หรือการเล่นพรรค เล่นพวกกัน โดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคคล แต่จะคำนึงเฉพาะความสัมพันธ์ส่วนตัว เท่านั้น

3. ระบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นผลมาจากระบบการปกครองแบบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีมาแต่โบราณในประเทศไทย ซึ่งระบอบนี้เน้นถึงอำนาจของ พระมหากษัตริย์และข้าราชการ จึงทำให้สัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจอยู่ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ปกครอง เท่านั้น โดยผู้ปกครองจะต้องการอำนาจให้อยู่กับคนตลอดเวลา เพราะเป็นที่มาของเกียรติยศ ศักดิ์ศรี เงินทอง จึงทำให้เกิดการแย่งอำนาจซึ่งกันและกันของผู้ปกครอง ประชาชนจึงไม่ได้มีส่วนร่วมในการปกครอง เพราะเป็นเรื่องของผู้ปกครองเท่านั้น ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้ระบอบ ประชาธิปไตยที่แท้จริงซึ่งมีรากฐานมาจากมวลชน ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในประเทศไทย

4. ทศนคติของผู้ปกครอง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยระบอบ ประชาธิปไตยของไทยนั้นเป็นเพียงแต่ชื่อ แต่การปกครองจริง ๆ ของไทยเท่าที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะ อยู่ในรูปของเผด็จการ ดังนั้น การจะเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับความตั้งใจ และความจริงใจของผู้นำประเทศ ถ้าหากผู้นำต้องการเป็นประชาธิปไตยก็สามารถจะกระทำได้โดย ไม่ยาก เพราะสภาพการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจและสังคมย่อมดำเนินไปภายใต้การ นำของรัฐบาล จึงไม่น่าจะเป็นข้ออ้างที่รัฐบาลจะนำมาอ้างถึงความล้มเหลวของระบบ ประชาธิปไตยของไทย นอกจากนี้อุดมการณ์ทางการเมืองของไทยไม่มีจุดหมายที่แน่นอน เพราะผู้ ที่กำหนดระบอบการปกครองคือผู้นำในแต่ละยุค จึงทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองในการปกครอง ประเทศเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลาแล้วแต่ผู้นำรัฐบาลจะเป็นใคร แนวคิดเป็นอย่างไร ประชาธิปไตย ในยุคนั้น ๆ คงเปลี่ยนไปตามลักษณะของผู้นำนั้นส่วนใหญ่ผู้นำทางการเมืองของไทยมักมีลักษณะ อำนาจนิยมมากกว่าประชาธิปไตย

5. ระบบอำมาตยาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่าสภาพทางการเมืองไทยเป็นอำนาจทางการเมืองที่ติดอยู่กับชนชั้นข้าราชการ เกือบตลอดนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ดังนั้น ระบบการเมืองไทยที่ผ่านมา จึงเป็นเรื่องของการก้าวเข้ามาสู่อำนาจทางการเมืองโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการมาก่อน ซึ่งตำแหน่งหน้าที่ราชการนี้รวมทั้งตำแหน่งราชการทหารทหารและพลเรือน แม้จะมีช่วงเวลาที่ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แต่กลุ่มข้าราชการก็ยังเป็นผู้กุมอำนาจการปกครองและมีอิทธิพลมากที่สุดของสังคมไทย ทำให้ระบบราชการกลายเป็นสิ่งกีดขวางการพัฒนาทางการเมือง ทั้งนี้เพราะคณะทหารและข้าราชการระดับสูงร่วมกันทำหน้าที่ทางการเมือง และดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำพร้อม ๆ กันไป และในสภาพการเมืองแบบนี้ การเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนมีขอบเขตจำกัดมาก สถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ก็ไม่มีความเข้มแข็ง เช่น ระบบพรรคการเมือง ก็ขาดพรรคการเมืองใหญ่ที่พอจะวางนโยบายโครงการให้มีการสนับสนุนต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ โดยพวกข้าราชการมักจะทำหน้าที่แทนหมด ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้กระบวนการทางการเมืองก็ยังดำเนินอยู่แต่ในระดับเบื้องบน ประชาชนขาดโอกาสที่จะมีบทบาทเข้าร่วมทางการเมือง แม้จะเป็นรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งก็ยังคงไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการปกครองประเทศ แต่อำนาจที่แท้จริงนั้นยังอยู่ที่คณะทหาร ซึ่งตามระบอบประชาธิปไตยจะต้องอยู่ภายใต้ฐานที่มาจากมวลชน แต่ก็ไม่ปรากฏว่าผู้แทนปวงชนจะสามารถควบคุมทหารไว้ได้

6. . การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองการปกครองยังมีอยู่น้อยในสังคมไทย เนื่องมาจากระดับการศึกษาของประชาชนยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ประชาชนเองก็ยังไม่ค่อยสนใจหรือใส่ใจกับการเมืองการปกครอง เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องผู้ปกครองเท่านั้น จึงทำให้ระบอบประชาธิปไตยไม่เกิดในสังคมไทยอย่างแท้จริง เนื่องจากรบอบประชาธิปไตยนั้นต้องมีที่มาจากฐานประชาชนภายในประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยแล้วผู้ปกครองของประเทศเท่านั้นที่มีอำนาจในการปกครองประเทศ ทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนมักจะถูกกลืนหรืออยู่ใต้อาณัติของผู้ปกครองประเทศ

จากวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวจะเห็นว่าประเทศไทยมุ่งเน้นไปในทิศทางของอำนาจนิยมซึ่งเป็นการใช้อำนาจแต่ผู้เดียวของผู้บริหารประเทศจึงทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกละเลยอีกทั้งหลักการของนิติรัฐก็ถูกละเลยตามไปด้วย

1.2 สมมุติฐานของการวิจัย

การใช้อำนาจรัฐนั้นมีวัตถุประสงค์สุดท้ายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมแต่การใช้อำนาจรัฐเพื่อกระทำการใด ๆ นั้นย่อมต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความชอบด้วยกฎหมายและหลักนิติรัฐ

การใช้อำนาจในบางครั้งนั้นอาจจะละเมิดต่อหลักแห่งความชอบด้วยกฎหมายและหลักนิติรัฐ จนทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นถูกระงับหรือกระทบกระเทือนจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นจึงควรมีองค์กรและมาตรการต่างๆ เข้ามาทำหน้าที่ควบคุมการใช้อำนาจรัฐทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงแนวคิดว่าด้วยการใช้อำนาจรัฐและการควบคุมการใช้อำนาจ
2. ศึกษาถึงมาตรการต่างๆ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. ศึกษาในเชิงของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์การใช้อำนาจ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการของการใช้อำนาจรัฐในรัฐการปกครองแบบต่างๆ อีกทั้งยังศึกษาถึงแนวคิดว่าด้วยการใช้อำนาจที่ไม่เป็นไปตามหลักนิติรัฐในประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญของไทย โดยเปรียบเทียบกับฝรั่งเศสและเยอรมันอันเป็นต้นกำเนิดแนวคิดนี้

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร(documentary research) โดยค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพัฒนาการของการใช้อำนาจรัฐในรูปแบบต่างๆ
2. ได้ทราบถึงพัฒนาการของการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. หาจุดสมดุขยในการใช้อำนาจรัฐกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ